

Любов Корнійчук

Острог (Україна)

ВНЕСОК МИКОЛИ МУШИНКИ В ДОСЛІДЖЕННЯ ФОЛЬКЛОРУ

20 лютого 2016 р. 80-річний ювілей відсвяткував видатний фольклорист і україно-, мистецтво- та літературознавець, бібліограф, доктор філологічних наук, член Міжнародної комісії з дослідження національної культури Карпат та Балкан, дійсний член НТШ, Президент НТШ у Словаччині, голова Асоціації українців Словаччини, іноземний академік Національної академії наук України Микола Іванович Мушинка. Вчений є автором десятків книг, сотень статей, рецензій та науково-популярних публіцистичних розвідок.

Дослідження фольклору займають провідне місце в творчості відомого українця. Ще під час навчання в Празі в Інституті російської мови та літератури М. Мушинка зацікавився дослідженням фольклору, завдячуючи професорові Карлового університету І. Паськевичу. Професор залучав молодого дослідника до збирання та вивчення фольклору українців Східної Словаччини. У 1957 р. разом із І. Паськевичем М. Мушинка здійснив фольклорно-діалектологічну експедицію до с. Курів. Під керівництвом Е. Врабцової, на основі зібраних матеріалів, науковець написав курсову і дипломну роботу. Восени 1963 р. М. Мушинка вступив до аспірантури кафедри фольклористики та етнографії Карлового університету у Празі (науковий керівник – визначний чеський фольклорист Карел Дворжак). Оскільки молодий дослідник спеціалізувався на вивченні фольклору українців Пряшівщини, Міністерство шкіл і освіти Чехословаччини в 1964 р. направило його в аспірантуру до Києва. Також він консультувався у відомого російського фольклориста Петра Богатирьова, який у міжвоєнний період жив у Че-

хословаччині й вивчав народну культуру українців Пряшівщини і Закарпатської України. Під час стажування в Києві М. Мушинка здійснив дві польові експедиції до переселенців із Пряшівщини, які оселилися в Рівненській та Волинській областях. Результатом цих досліджень став опублікований у газеті «Нове життя» цикл репортажів – «У земляків на Україні».

У 1967 р. вчений захистив кандидатську дисертацію «Володимир Гнатюк – дослідник фольклору Закарпаття та його зв'язки з чехами і словаками» у Карловому університеті. Філософський факультет у Пряшеві за цикл друкованих праць про історію фольклористики українців Пряшівщини надав йому звання доктора філософії і він став старшим науковим працівником і секретарем Дослідного кабінету україністики при філософському факультеті Пряшівського університету, що був центром україністики.

Підкреслимо, що М. Мушинка започаткував видавничу діяльність Музею української культури у Свиднику у 1963 р., опублікувавши збірник власних польових записів «З українського фольклору Східної Словаччини». Особливу увагу привертає опублікована у 1967 р. праця вченого «З глибини віків», в якій представлена антологія фольклору українців Східної Словаччини. Величезною популярністю користувалися фольклорні передачі циклу «З уст народу» за участі дослідника і в 1969 р. він за співпрацю з українським радіомовленням у Пряшеві був нагороджений пам'ятною медаллю. В наступному році побачила світ монографічна праця М. Мушинки про народну співачку Анцю Ябур зі Стащина на Пряшівщині «Срібна роса», а також він прочитав цикл лекцій із українського та російського фольклору в Карловому університеті в Празі. Вагомим внеском в українську фольклористику є також праці вченого «Народна культура південних лемків» (1988 р.) та «Фольклор русинів Воеводини» (1976 р., 1988 р.).

Слід підкреслити, що вчений також є автором низки ґрунтовних праць про фольклористів Володимира Гнатюка, Ореста Зілинського, Никифора Лещищак, Володимира Гошовського, Юрія Костюка, Ольгу Дутко та ін. У 2002 р. опубліковано працю вченого «Голоси предків», в якій зібрано тексти 98 народних пісень та 14

текстів народної прози, що були записані І. Панькевичем у 1929 р. і 1935 р. від селян Пряшівщини та Закарпатської України. До книги також додано компакт-диск із унікальними фонографічними записами. М. Мушинка співпрацював зі Слов'янським інститутом Академії наук Чеської Республіки в Празі, зокрема, опрацьовував магнітофонні записи фольклору з 55 українських сіл Словаччини, здійснених в 1957–1967 рр. і був співавтором книжкових публікацій частини цих записів.

Однією із важливих сторінок у діяльності М. Мушинки є участь у численних конференціях, у тому числі в галузі фольклористики, а також читання лекцій про фольклор Пряшівщини та празьку україністику міжвоєнного періоду студентам Київського педагогічного університету ім. Драгоманова, Університету «Україна» в Хусті та Закарпатського художнього інституту в Ужгороді.

Фольклор присутній не лише у дослідженнях науковця, а й у повсякденному житті, адже ще у 1972 р. М. Мушинка заснував фольклорний ансамбль «Курівчанин» в своєму рідному селі Курів, який діє до цього часу і бере участь у багатьох фестивалях (у 2009 р. з ініціативи вченого влаштовано перший фестиваль «Світ приїздить до Курова»). У січні 1998 р. студія Словацького телебачення за сценаріями М. Мушинки «Ламанчак» та «Пуцання» зняла телефільм «Подорож за фольклором» (режисер Ярослав Кернер), в якому виступала вже третя генерація любителів фольклору, зосереджених в колективі «Курівчанин» (разом з членами-засновниками). У ньому вчений виступав і як фольклорист-коментатор, і як член групи – «Дідо».

Загалом, вивчення фольклору є надзвичайно важливою складовою багатолітньої наукової діяльності М. Мушинки, результатом якої стала поява низки публікацій, що значно збагатили фольклористику і сприяла збереженню традицій українців Пряшівщини. Не менш важливим аспектом діяльності науковця є заснування колективу «Курівчанин» і започаткування фестивалю у Курові, що сприяє не лише збереженню, а й популяризації фольклору.

Список основних джерел та літератури:

1. Вархол Н. Фольклористичні здобутки академіка Миколи Мушинки : (з нагоди 75-річчя вченого) / Н. Вархол // Народна творчість та етнологія. – 2011. – № 1.
2. Володимир Леонтович Гошовський. Біо-бібліографічний покажчик наукових праць / Вступ і упорядкування М. Мушинка. – Львів, 1992.
3. Жуковський А. Внесок Миколи Мушинки в українське народознавство / А. Жуковський // Колеса крутяться. Кн. 1 Спогади. – Пряшів, 1998.
4. Колеса крутяться... Біобібліографія Миколи Мушинки. Книга друга: Бібліографія (1956–1998) / Упор. Олесь Мушинка. – Пряшів, 1998.
5. Колеса крутяться... Біобібліографія академіка Миколи Мушинки. Книга третя: Бібліографія (1998–2013) / Упор. Магда Мушинка, Анатолій Трембіцький, Лілія Іваневич. – Пряшів, 2013.
6. Мушинка М. Володимир Гнатюк – дослідник фольклору Закарпаття / М. Мушинка // Записки НТШ. – Т. 190. – Париж, Мюнхен, 1975.
7. Мушинка М. Володимир Гнатюк. Життя та його діяльність в галузі фольклористики, літературознавства та мовознавства / М. Мушинка. – Тернопіль: Навчальна книга «Богдан», 2012.
8. Мушинка М. Голоси предків. Звукові записи фольклору Закарпаття із архіву Івана Панькевича (1929, 1935) / М. Мушинка. – Пряшів, 2002.
9. Мушинка М. З українського фольклору Східної Словаччини / М. Мушинка // Репертуарний збірник на допомогу гурткам НХС. – Пряшів : Видав Східнославацький український музей в Красному Броді, 1963.
10. Мушинка М. Науковець з душею поета. До 60-річчя Ореста Зілинського (1923–1976) / М. Мушинка. – Бавнд-Брук (США), 1983.
11. Мушинка М. Стоїть липка в полі. Збірник лемківських народних пісень Никифора Лещишака з рукописної спадщини І. Франка / М. Мушинка. – Едмонтон, 1992.
12. Срібна роса. З репертуару народної співачки Анці Ябур із Стащи-на / Упорядкування, вступна стаття та примітки М. Мушинка. – Пряшів, 1970. – 144 с.